

KODEKS

POLICIJSKE ETIKE

("Sl. glasnik RS", br. 92/2006)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Policija ima ovaj kodeks policijske etike (u daljem tekstu: Kodeks) radi ostvarivanja najviših nacionalnih i međunarodnih standarda policijskog postupanja i podrške vladavini prava.

Član 2

Policijski službenici obavljaju policijske poslove u skladu sa zakonom i međunarodnim standardima koje je Republika Srbija prihvatila, rukovodeći se ciljevima policije u demokratskom društvu i principom vladavine prava.

Glavni ciljevi policije, kao i policijskih službenika, jesu održavanje javnog reda i sprovođenje zakona, zaštita i poštovanje ljudskih prava, prevencija i otkrivanje krivičnih dela i drugi vidovi borbe protiv kriminala, pružanje pomoći i služenje ljudima u skladu sa Ustavom i zakonom.

Član 3

U obavljanju policijskih poslova i obuci za njihovo obavljanje, odnosno izvršavanju zakona i drugih propisa, policijski službenici i drugi pripadnici policije rukovode se etičkim principima utvrđenim ovim nacionalnim Kodeksom, u skladu sa Evropskim kodeksom policijske etike - Preporukom (2001)10 koju je usvojio Komitet ministara Saveta Evrope 19. septembra 2001. godine (u daljem tekstu: Evropski kodeks).

II ZAKONITOST I VLADAVINA PRAVA

Član 4

Zalažući se za zakonitost i podržavajući vladavinu prava, policija doprinosi da zakoni i izvršni propisi za izvršavanje zakona koje primenjuje budu dostupni javnosti i u dovoljnoj meri jasni i precizni.

Član 5

Policijski službenici uživaju ista građanska i politička prava kao i drugi građani, ali se pridržavaju i ograničenja tih prava potrebnih zbog izvršavanja funkcije policije u demokratskom društvu, u skladu sa zakonom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Evropska konvencija).

Za policijske službenike i druge građane obavezujući su isti zakoni i drugi propisi, a izuzeci se zasnivaju jedino na razlozima odgovarajućeg obavljanja policijskih poslova u demokratskom društvu.

III POLICIJA I PRAVOSUĐE

Član 6

Afirmišući policiju kao savremenu komponentu krivičnog sudstva, policijski službenici unapređuju saradnju i staraju se o međusobnom približavanju unutrašnjih poslova i pravosuđa u skladu sa zakonom i, istovremeno, dosledno poštuju samostalnost i nezavisnost u radu sudova.

Član 7

Policija se ne zalaže za zakone kojima bi dobijala sudske funkcije ili bi joj se delegirala sudska ovlašćenja, već za zakone kojima se, u skladu sa Ustavom i Evropskom konvencijom, obezbeđuje sudska zaštita osnovnih ličnih prava i sloboda.

Član 8

Poštujući ulogu advokata, policijski službenici se ne mešaju u njihov rad, niti ih na bilo koji način ometaju u krivičnom postupku kao branioce ili u drugom postupku. Kad je to moguće, pružaju im pomoć, naročito u slučajevima u kojima štite interese lica lišenih slobode.

Član 9

Policija nema ulogu zatvorskog osoblja, izuzev u hitnim slučajevima.

IV ORGANIZACIJA I FUNKCIONISANJE POLICIJE

Član 10

Svoju unutrašnju organizaciju policija postavlja i unapređuje na način koji promoviše dobre odnose policije i građanstva i, gde je to moguće, efikasnu saradnju sa drugim organima, agencijama, lokalnim zajednicama, nevladinim i drugim organizacijama građana, uključujući i manjinske etničke grupe.

Član 11

Starajući se o prepoznatljivosti u odnosu na pripadnike drugih organa, policijski službenici se u skladu sa zakonom legitimišu tokom intervencije, odnosno pružaju dokaz o svom statusu i službenim svojstvima i vode računa o ličnoj odgovornosti za neposredno preduzete službene radnje i za naređenja izdata potčinjenima.

Član 12

Policijski službenici vode računa o Ustavom utvrđenom položaju prema kome je Ministarstvo unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Ministarstvo) samostalno u vršenju Ustavom i zakonom određenih nadležnosti.

Član 13

U skladu sa samostalnošću Ministarstva, policijski službenici su odgovorni za operativnu nezavisnost policije u izvršavanju policijskih zadataka u odnosu na druge organe.

Član 14

Policijski službenik kome je poverena funkcija komandovanja odgovara za naređenja koja izdaje, za njihovo izvršavanje i za njihove posledice. Policijski službenik je odgovoran i za radnje potčinjenog koga ovlasti da nastupa umesto njega, kao i za radnje koje potčinjeni izvršavaju u okviru redovnih poslova i dobijenih naređenja.

Član 15

Osim u slučaju ako je izdato naređenje čije bi izvršenje predstavljalo krivično delo, potčinjeni je dužan da se pridržava naređenja i instrukcija pretpostavljenog i da lojalno izvršava naređenja, odgovara za njihovo izvršavanje i za posledice njihovog neizvršavanja.

Ako oceni da izvršenje naređenja ne bi predstavljalo krivično delo, ali da je naređenje očigledno nezakonito, odnosno da može ozbiljno da ugrozi javni interes, potčinjeni je dužan da na propisan način na to skrene pažnju pretpostavljenom koji je naređenje izdao.

Ako naređenje ostaje na snazi, a potčinjeni istrajava na njegovom osporavanju uprkos objašnjenjima i tumačenjima koja mu budu pružena, potčinjeni o tome referiše višem pretpostavljenom kome se može obratiti. Njegovo protivljenje mora biti evidentirano.

Svako odbijanje da se izvrši naređenje povlači odgovornost potčinjenog, osim ako zakonom nije drukčije predviđeno.

Član 16

Zakonito uzdržavanje od izvršenja naređenja i referisanja višem pretpostavljenom u smislu člana 15. ovog kodeksa ne povlači odgovornost potčinjenog, a ako bi zbog toga bio izložen pozivanju na odgovornost ili kakvom drugom uznemiravanju, ima pravo da se neposredno obrati ministru i organu kontrole rada policije.

Član 17

Saradnju sa sredstvima javnog informisanja policija ostvaruje u skladu sa zakonom i prema profesionalnim smernicama.

U saradnji iz stava 1. ovog člana policija se organizuje tako da javnosti pruža objektivne informacije o svojim aktivnostima, bez otkrivanja poverljivih informacija.

Član 18

Policijski službenici podržavaju mere i aktivnosti koje se u Ministarstvu preduzimaju na efektivnom sprovođenju u praksi etičkih i drugih principa utvrđenih ovim kodeksom i, s tim u vezi, unapređenja koja se odnose na ciljeve policije u

demokratskom društvu, njen pravni položaj i doprinos vladavini prava, odnos sa pravosudnim organima, njenu organizaciju, delatnost i odgovornost, kontrolu policije, naučna istraživanja o policiji i na međunarodnu saradnju koju policija ostvaruje.

Član 19

Policijski službenik suprotstavlja se svakom aktu korupcije, protivpravno ne pribavlja bilo koju korist za sebe ili drugog, ne prima poklone i ne bavi se poslovima koji su nespojivi sa službenom dužnošću i koji bi mogli uticati na njegov rad i narušavati ugled policije i države.

Član 20

Mere za efikasno sprečavanje i borbu protiv korupcije preduzimaju se na svim organizacionim nivoima policije.

V IZBOR LJUDSTVA ZA POLICIJU

Član 21

Izbor kandidata i prijem na rad u policiji zasniva se na ličnim kvalifikacijama i iskustvu kandidata koje je relevantno za policijske poslove i zadatke.

Član 22

Lica osuđivana za teška krivična dela ne mogu raditi u policiji.

Član 23

Postupak prijema u službu zasniva se na objektivnim i nediskriminatorским uslovima za prijem, a prijem vrši posle potrebnog testiranja kandidata. Politikom prijema teži se prijemu na rad muškaraca i žena iz različitih društvenih grupa, uključujući etničke manjinske grupe, sa krajnjim ciljem da policijski službenici odražavaju strukturu društva kome služe.

Član 24

Dužnost policijskih službenika je da tokom rada razvijaju svoje lične sposobnosti kojima se ispoljava ispravno rasuđivanje, otvoren stav, zrelost, poštenje, komunikativnost i, gde je potrebno, veština predvođenja i upravljanja.

U smislu stava 1. ovog člana, policijski službenici razvijaju i svoje lične sposobnosti za razumevanje društva kome služe, a naročito društvenih, kulturnih i pitanja lokalne zajednice.

VI OBUKA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Član 25

Opšte policijsko obrazovanje orijentisano je tako da bude što je moguće više otvoreno prema društvu.

Policijsko obrazovanje u potpunosti uvažava potrebu borbe protiv rasizma i ksenofobije.

Član 26

Stručnim usavršavanjem, zasnovanim na vrednostima demokratije, vladavini prava i zaštiti ljudskih prava, policijski službenici razvijaju sposobnosti za izvršavanje zadataka policije.

Stručno usavršavanje iz stava 1. ovog člana obuhvata što otvoreniju opštu obuku prema društvu, primerenu konkretnim uslovima u lokalnoj zajednici, kao i potrebnu specijalističku, predvodničku i upravljačku obuku.

Član 27

Praktična obuka na svim nivoima o primeni prinude i njenim ograničenjima zasniva se na principima sadržanim u Ustavu, zakonu i međunarodnim ugovorima, naročito u Evropskoj konvenciji.

VII DUŽNOSTI I PRAVA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Član 28

Policijski službenici ne ponašaju se na način koji šteti ugledu službe.

Član 29

Imajući u vidu specifičan karakter policijskog posla, policijski službenici, kao državni službenici, uživaju društvena i ekonomska prava do maksimalno moguće mere, u skladu sa zakonom.

Član 30

Disciplinske mere izrečene protiv policijskih službenika podležu kontroli, u skladu sa zakonom.

Član 31

Policijski službenik, i kada nije na dužnosti, po sopstvenoj inicijativi pruža pomoć svakom licu koje se nalazi u opasnosti, sprečava ili suzbija radnju koja može da naruši javni red ili da ugrozi život, integritet i imovinu građana, imovinu zajednice i Ustavom utvrđeni poredak.

Član 32

Policijski službenici uživaju pravnu i drugu pomoć Ministarstva, u skladu sa zakonom.

VIII POLICIJSKI POSLOVI I OVLAŠĆENJA

Član 33

U svim svojim intervencijama (akcijama, operacijama) policija poštuje svačije pravo na život.

Član 34

Nikome u Ministarstvu nije dozvoljeno da naredi, izvrši, izaziva ili toleriše mučenje ili kakvo drugo surovo i nehumano postupanje kojim se ponižava ličnost čoveka, kao ni drugu radnju kojom se ugrožava pravo na život, slobodu, ličnu bezbednost, poštovanje privatnog i porodičnog života, okupljanje i udruživanje ili koje drugo pravo ili sloboda zajemčeni odredbama Evropske konvencije.

Član 35

Upotrebi sredstava prinude, a naročito upotrebi oružja, policijski službenici pribegavaju samo u slučajevima i pod uslovima predviđenim zakonom i drugim propisima, ne primenjujući veću prinudu od neophodne, i to samo kada je apsolutno nužno i u meri koju diktira realizacija legitimno postavljenog cilja.

Policijski službenik koji bi bio prisutan nekoj zabranjenoj radnji iz stava 1. ovog člana, dužan je na takav slučaj da ukaže svom pretpostavljenom, Sektoru unutrašnje kontrole policije i organima spoljnog civilnog nadzora nad radom Ministarstva.

Član 36

U svom radu policijski službenici rukovode se načelom nepristrasnosti u izvršavanju zakona bez obzira na nacionalno ili etničko poreklo, rasu, jezik i društveni položaj onoga na koga zakon treba primeniti, na njegova politička, verska i filozofska uverenja, ili na njegove godine, bračno stanje, pol, ili kakvu fizičku ili psihičku manu.

U obavljanju poslova policijski službenici ophode se pristojno i odgovorno prema građanima na ulici, šalteru, graničnom prelazu i na drugom mestu vršenja službene radnje.

U komunikaciji sa građanima policijski službenici poštuju ljudsku ličnost i dostojanstvo i čuvaju ugled Ministarstva.

Osposobljavanje za postupanje u skladu sa st. 1. do 3. ovog člana sastavni je deo obuke policijskih službenika.

Pravo pojedinca na privatnost policija ometa samo kad je to neophodno radi postizanja zakonitog cilja.

Član 37

U skladu sa zakonom, policijski službenici štite lične podatke o građanima koje Ministarstvo prikuplja, obrađuje i koristi radi obavljanja poslova iz svog delokruga.

Član 38

Policijski službenici svoje dužnosti ispunjavaju pridržavajući se principa zakonitosti, pružajući podršku vladavini prava, štiteći pravni poredak i njegove institucije i obezbeđujući ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u skladu sa odredbama Ustava i zakona, sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i sa drugim

međunarodnim aktima u oblasti prava čoveka koje se Republika Srbija obavezala da primenjuje.

Član 39

U okviru poslova svog radnog mesta, kad god je to moguće, policijski službenik preuzima sve neophodne mere i aktivnosti koje će omogućiti građanima nesmetano i efikasno ostvarivanje njihovih prava, obaveza i interesa.

Poslove za koje je zadužen policijski službenik treba da obavlja profesionalno - po pravilima struke, savesno, nepristrasno i disciplinovano.

Član 40

Postupanje policije po odredbama zakona kojima su uređeni krivični, prekršajni i drugi postupci u kojima policija primenjuje tim zakonima utvrđena ovlašćenja prema određenim licima (u daljem tekstu: policijske istrage) zasniva se, kao minimumu, na osnovima sumnje o počinjenom ili o mogućem krivičnom delu ili prekršaju, odnosno drugom kažnjivom delu.

Policija poštuje pretpostavku nevinosti, kao i prava osumnjičenog, okrivljenog ili drugog lica, naročito pravo da odmah bude upoznato sa optužbama protiv njega i da pripremi svoju odbranu, lično ili uz pravnu pomoć po sopstvenom izboru.

Policija obezbeđuje objektivne i poštene policijske istrage, obzirne i primerene posebnim potrebama određenih lica, kao što su deca i drugi maloletnici, žene i pripadnici manjinskih grupa, uključujući nacionalne manjine i osetljiva lica.

Polazeći od stava 2. ovog člana, stručnim smernicama obezbeđuje se pošteno ispitivanje tokom kojeg se ispitivani upoznaje sa razlozima za ispitivanje, kao i sa ostalim relevantnim informacijama, o čemu se vodi zapisnik.

Član 41

Policija vodi računa o posebnim potrebama koje imaju svedoci, sprovodi pravila njihove zaštite i podrške tokom postupka, posebno u slučajevima kada postoji opasnost od zastrašivanja svedoka.

Policija, bez bilo kakve diskriminacije, obezbeđuje potrebnu podršku, pomoć i informacije žrtvama krivičnih dela.

U toku policijske istrage policija obezbeđuje prevodioca, kada je to potrebno.

Član 42

Za svako lice lišeno slobode policija odgovara i štiti ga.

Policijski službenik kome je povereno na čuvanje lica čije stanje zahteva specijalnu negu, dužan je da se obrati medicinskom osoblju i u slučaju potrebe da zaštiti život i zdravlje tog lica.

Član 43

U skladu sa zakonom, policija licu lišenom slobode odmah saopštava sve propisane podatke koji se na to lišavanje slobode odnose.

Licima lišenim slobode policija obezbeđuje sigurnost, zdravstvenu zaštitu, higijenske, smeštajne (svetlost, ventilacija) i odgovarajuće uslove za odmor i ishranu, shodno uslovima utvrđenim za pritvorena lica.

U skladu sa zakonom policija obezbeđuje licima lišenim slobode da o njihovom lišavanju slobode budu obavještena treća lica po njihovom izboru, da imaju pristup pravnoj pomoći i da ih pregleda lekar, kada je to moguće, po njihovom izboru.

Lica lišena slobode odvajaju se od drugih lica, a međusobno se odvajaju žene i muškarci lišeni slobode, kao i maloletna i punoletna lica lišena slobode.

IX ODGOVORNOST I KONTROLA POLICIJE

Član 44

Zakonom utvrđenom spoljašnjom kontrolom policije, koju sprovode zakonodavni, izvršni i sudski organi, obezbeđuje se odgovornost policije državi, građanima i njihovim predstavnicima.

Policija ispunjava svoje obaveze u postupcima u kojima se razmatraju žalbe na rad policije, kao i pritužbe, predstavke i slični podnesci koji se odnose na njen rad.

Policija učestvuje u promovisanju mehanizama odgovornosti, zasnovanih na komunikaciji i uzajamnom razumevanju građana i policije.

Član 45

Na zahtev nadležnih organa i po sopstvenoj inicijativi policija pruža potrebne podatke i priprema izveštaje, druge materijale i predloge u vezi sa promovisanjem i primenom etičkih i drugih principa iz ovog kodeksa, kao i preporuka sa kojima su oni usklađeni - sadržanim u Evropskom kodeksu.

X ISTRAŽIVANJA I MEĐUNARODNA SARADNJA

Član 46

Policijska istraživanja, samostalna i u organizaciji drugih državnih organa ili nedržavnih subjekata, policija promoviše i podstiče u skladu sa ukupnim aktivnostima koje u ovom pogledu preuzima Republika Srbija.

Saglasno stavu 1. ovog člana, policija učestvuje i u podršci međunarodnoj saradnji u vezi sa pitanjima policijske etike i ljudskih prava koju pruža Republika Srbija.

XI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 47

Ovaj kodeks shodno primenjuju i pripadnici pomoćne policije i građani koji u skladu sa zakonom pružaju pomoć policiji u obavljanju policijskih poslova, za vreme angažovanja pomoćnih policajaca, odnosno pružanja pomoći.

Član 48

Ovaj kodeks, kao nastavni sadržaj, biće u roku od 30 dana od dana njegovog stupanja na snagu obuhvaćen programima stručnog osposobljavanja i usavršavanja policijskih službenika.

Član 49

Ovaj kodeks stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".